

Ann-Helén Laestadius

ODCIZENÍ

≡ KNIHA ZLIN

Odcizení

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.knihazlin.cz
www.albatrosmedia.cz

☰ KNIHA ZLIN

Ann-Helén Laestadius
Odcizení – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2022

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

fleet

Ann-Helén Laestadius

ODCIZENÍ

Přeložila Petra Hesová

SWEDISH
ARTSCOUNCIL

This translation was published with a subsidy from
the Swedish Arts Council, gratefully acknowledged.

ČÁST PRVNÍ

Dálvi, zima 2008

1 – Okta

Elsa se neohlížela. Napřímila se a soustředila se na správný rytmus, ale stejně se musela dívat na lyže, aby nevyjela ze stopy. Na výlet už vlastně začínalo být trochu moc šero, jenže ona hořela nedočkavostí.

Tváře jí ve větru promrzly a koutkem oka zahlédla, jak se jí tmavé vlasy vykukující zpod čepice barví do stříbrošeda. I řasy změnilly barvu, a když mrkla, cítila kolem očí studenou vlhkost. Jako by se z ní najednou stal někdo jiný.

Jezero bylo protkané kolejem po sněžných skútrech, vedly k nim domů i opačným směrem. K sousedům a bratrancům. K sobí ohradě. Elsa vyrazila nejširší stopou. Vpravila se do rytmu a teď na lyžích jen svištěla. Už je jí devět. Je velká. A má vlastní lyže, ne ty, které zdědila po Mattiasovi.

Měla silné ruce, mocný odpich a dlouhý skluz. Věděla, že z domu za jejími zády za chvíli zbude jen tečka. Jezero přešlo v les, ale ona neměla strach. Nikdy se nebála, protože přesně věděla, kde je a že vždycky trefí domů. Většinou jezdila jen po jezeře. Jenže teď už je velká.

Začátkem ledna si k nim slunce znovu našlo cestu, ale sotva se vyhouplo nad obzor, zase zapadlo a zůstal po něm jen

narůžovělý třpyt. Dnes si mraky podmanily světlo dřív, než čekala, ale ještě potrvá, než se úplně setmí. Stihne tam dojet. Smrky a břízy se ohýbaly pod tíhou sněhu. Vypadalo to, jako by se jí klaněly. Vívaly ji doma. Poznávají ji i s ojněnými stříbrošedými vlasy a na nových lyžích.

Zaslechla soby, a tak přidala do kroku, přestože ztrácela v unavených stehnech cit. Dech se jí zrychlil a škrábalo ji v krku. Nesmí si olíznout okoralé rty, aby jí nepopraskaly. Chuť krve jí vadila.

Věděla, že tam teď nikdo nebude. Mamka, taťka i Mattias jsou doma. Ještě nepřišel čas krmení. Jenže ona je překvapí. Nachystá pytle s granulami, přivleče je na místo a možná sobům i trochu nasype. Do dlaně si vezme lišejník, aby se kolem ní po příchodu shlukli a vůbec se nebáli.

Když zaslechla startovat motor sněžného skútru, prudce se zastavila. Takové zklamání. Nestihla sem dorazit první. Motor běžel naprázdno. Elsa se téměř neslyšně odpichovala holemi. Pak se zachytila kmene borovice a opatrně zpoza něj vyhlédla.

Byl to on.

Jeho jméno nikdy nevyslovila.

Mezi sevřenými rty měl kousek hebounkého chmýří. A v ruce zkrvavený nůž. Elsa svírala hole tak pevně, až ji prochládlé klouby v palčácích bolely.

Vytáhl odřezek ucha z úst a strčil si ho do kapsy usmolených žlutých kalhot. Podobných, jaké nosívají silničáři. Když prošel před světly skútru, široké reflexní pásky zasvítily. Mrtvé telátko leželo u ohrady, na vnější straně plotu. Skláněl se k němu, to ho chce vzít s sebou? Jejího soba. Je to tak? Ano. Poznávala světlou lysinku na čele, Nástegallu. Hrdlo ji prozradilo a on zaslechl zvuk. Rychle a zkušeně pátral pohledem, až ji našel. Třeba ji s těmi stříbrošedými vlasy nepozná?

Vypadalo to, jako by zaklel pod vousy. Ztěžka vyrazil sněhem směrem k ní. Strčil si jazyk pod horní ret, kde měl žvaneček tabáku.

Pak posměšně vycenil zuby, ukázal na ni, přiložil si ukazovák k tenkým rtům na znamení toho, že má být zticha, a nakonec si přešel prstem po krku. Smrt. Znamená to smrt, to věděla.

Vydal se zpátky ke skútru. Z kapsy u kalhot vytáhl černé rukavice a přehodil nohu přes sedadlo. Netušil, že s rukavicemi vyndal ještě něco jiného. Ochmýřený odřezek vylétl do vzduchu. A pak dopadl na zasněženou zem. Ucho se značkou, která byla znakem příslušnosti telátka k jejich stádu.

Když přidal plyn a odjel, zůstal po něm pach zplodin z motoru a ještě něčeho dalšího, neurčitěho, z čeho Elsa odporem nakrčila nos.

Na vratkých nohou doklouzala blíž, sundala si palčáky a vzala odřezek do ruky. Ometla z něj sních a na dlani jí po něm zůstala krev. Ucho nebylo celé, odřízl jen vršek, místo, kde bylo označené.

Elsa kradmo pohlédla na mrtvé tělo u ohrady. Nechtěla se k němu přibližovat, aby si ověřila, že je to její sob. Jenže musela.

I když bylo zvíře bez uší, věděla Elsa, že je to Nástegallu. Bílá lysinka mezi očima a nezvykle dlouhé končetiny. Měkkou srst mělo zkropenou krví. Její sob, bez znamení, které by dávalo najevo, kde je doma. Elsa nedokázala plakat ani křičet. Jen v hlavě jí nebezpečně hučelo. Myslela na to, že ho jednoho dne zabije.

2 – Guokte

Mamka a taťka jí něco špitali nad hlavou. Ležela v saních zabalená do deky. Lyže schovali pod sobí kožešinu. Nikdo se nezabýval tím, že dojela na lyžích sama až k ohradě, vůbec se o tom nezmínili. Elsa zavřela oči a sněhové vločky, které jí dopadaly na tvář, rychle tály. Stříbřitá námraza ve vlasech byla tatam a ona se zase stala sama sebou.

Enná s isou ji našli, jak sedí u svého soba. Ptali se, co se stalo, ale ona mlčela. Uvnitř palčáku svírala kousíček ucha. Krev na něm ztuhla, ale jemná srst byla stejně měkoučká jako předtím. Neukázala jim ho, ani když se rozčileně bavili o tom, že „ten darebák“ sebral uši – jedno celé a polovinu druhého. Značky bývaly potřeba, aby člověk mohl dokázat vlastnické právo k sobovi, kterého přejelo auto nebo ho roztrhala nějaká šelma. Ale tohle ucho nikdo nedostane. Její Nástegallu je mrtvá.

Mamka si k ní přisedla a přitiskla ji k sobě. Elsa věděla, že pláče. Plakala vždycky. Snažila se ovládnout a počkat až domů, kde se zavře v ložnici. Myslela si, že tam ji nikdo neslyší.

Taťka s Mattiasem si opatrně vzali na starost jejího soba. Dávno se snesla tma, takže Elsa neviděla všechno, co dělají. Ale slyšela je polohlasem mumlat.

„Musela sem přijet a načapat je, jinak by si ho odvezli,“
mínil Mattias.

„Kdepak, ti chtějí jen zabít a vystavit to na odiv.“

Taťka si šel baterkou posvítit na stopy od skútru. Elsa by mu mohla ukázat, kterým směrem odjel a která kolej po něm zůstala, ale nebyla s to zvednout ruku. Připadalo jí, jako by jí ucho znehybnilo a tížilo jí paži. Viděla posuněk, který znamenal smrt, a pochopila, že je to vážné.

Kužel světla poskakoval po valech odhrnutého sněhu, ohnutých stromech a vyjetých stopách. Taťka se shýbl a něco si vyfotil telefonem. Pak ještě několikrát. Předtím než se sobem pohnuli, nafotili i jeho. Sice jistě volali policii, ale všem bylo jasné, že dnes už nikdo nedorazí.

„Nils Johane, musíme jet, je jí zima,“ řekla mamka.

Else zima nebyla, třásla se však. Mamka ji stiskla ještě pevněji a odhodlaně jí rukou třela celé tělo. Nepomohlo to.

Taťka přidal plyn tak zprudka, že je to v saních odhodilo dozadu. Mattias je na svém skútru předjel. Projel závějí a řvaní motoru se rozlehlo po celém lese. Elsa pochopila, že se zlobí. Ze zvuků jeho skútru vždycky dokázala poznat, že má vztek. Z červených zadních světel záhy zbyly jen dvě tečky v dálce na jezeře.

Elsa strčila ruku pod sobí kožešinu a nahmatala své lyže. Přejela dlaní po hladkém povrchu. Už nikdy k ohradě nepojede.

3 – Golbma

Mattias si celý večer hledal záminky, proč chodit k ní do pokoje. Prohlížela si ho. Starší bratr. *Stuoraviellja*. Starší o sedm let, už nebyl dítě, ale dospělý také ne. V mezidobí, *gasku*, jak říkala *áhkku*. Babička dokázala najít správné slovo pro všechno, ale jen v sámštině. Zato se švédštinou si sotva vystačila, alespoň jí to tak připadalo. Občas se ovšem ani v sámštině bez švédských slov neobešla.

Dospělí říkali, že Mattias je hodně podobný mámě, byl vysoký po ní a také říkali, že už je veliký, ale Else se zdálo, že v obličejí je to pořád malý kluk. Mamka s Mattiasem měli oba stejně tmavé vlasy a i oči měli podobné. Jen ty Mattiasovy se dívaly na svět obezřetněji.

Začal se přehrabovat v šatní skříni v rohu Elsinu pokoje, ale co hledá, neřekl.

„Viděla jsi ho?“ zeptal se, aniž by se k ní otočil. „Byl to Robert Isaksson?“

Elsa ležela v posteli se špičkou ouška v ruce. Připomínala si, že ho nesmí svírat moc pevně, aby nenavhlhlo potem. To by pak chmýříčko už nebylo tak živé a jemné, jak by mělo. Ale pustit ho úplně se také neodvažovala.

„Musíš něco říct, jinak si budou myslet, že ses zcvokla, a odvezou tě do nemocnice.“

Mattias poskakoval kolem jako neklidný sob. Pod peřinou bylo vedro, protože *áhku* v pokoji přitopila. Teplu považovala za lék na všechno. Ne však nutně blízkost, protože měla potíže při objímání zvednout ruce. Není příjemné držet v náručí někoho, kdo vám to neoplácí, ovšem když babičce Elsa sama paže zdvihla, občas je dokázala nechat tak spočinout. A někdy, jakoby ostýchavě, putovala prsty po Elsiných zádech.

Zatím se nikdo nezmínil o tom, že to byl Elsin sob, kterého si sama označovala. Nožkem, jež neustále nosila za pasem. Pohladila prsty zářezy na uchu. Dokázala by značku nakreslit, vyřezat, měla ji před očima. Patřila jí, jim, celé rodině. Sklouzla ukazovákem po seříznutém okraji a vybavila si, jak složitě bylo ho docílit. Snáz to šlo s větším zářezem dokulata, stejně jako se značkou, která roztínala samotnou špičku ucha, v délce necelého centimetru.

Moc ráda by se Mattiasovi svěřila, jenže věděla, že by pak provedl nějakou hloupost. Dokud ještě chodil do školy, bývalo to tak vždycky. Sice se obhajoval, ale to nikoho nezajímalo, vina stejně padla na něj. *Áhku* tvrdila, že Mattias je celý *áddjá*, když byl v jeho věku. Dědeček se také rval s ostatními na školním dvoře. Jenže dospělého chlapa Mattias nepřepere. A *jeho* už vůbec ne. Byl vysokánský, vyšší než kdo jiný, se širokými rameny a velkýma rukama.

Mattias se konečky prstů drbal ve vlasech a přešlapoval sem a tam.

„Stačí kejvnout. Jen kejvni, ať vím, že to byl on.“

Elsa ležela úplně nehnutě, aby náhodou bezděky nepřikývla. Pro jistotu ještě zavřela oči. To však Mattiase popudilo, slyšela, jak si odfrkl, a tak bylo nejlepší se na něj zase začít dívat.

Možná že nemůže mluvit, alespoň tak jí to připadalo. Jako by se slova zdráhala nechat se vyslovit. Nahánělo jí to strach, ve škole je mluvení potřeba. Zkusmo si trochu odkašlala a Mattias

ji probodl pohledem. Nechtěla ho zklamat, ale nepřála si ani, aby umřel.

„Proč jsi tam vůbec jezdila sama?“ vyprskl nakonec.

Nezbylo jí než ztěžka polknout. A myslet na něco úplně jiného.

4 – *Njeallje*

Večer pootevřel dveře jejího pokoje tatka. Elsa zavřela oči a klidně oddechovala, jako ve spánku. Věděla, že je to on, poznávala jeho kroky. Pak za sebou dveře zase zavřel, sice opatrně, ale přesto zaskřípaly.

Když už se zvenku nikdo neozýval, tak se v posteli posadila. Čekala, až oči přivyknou tmě. Noční košile se jí lepila na záda, a tak si ji vysvlékla. Na těle jí naskočila husí kůže. Neslyšně sklouzla z postele a přikradla se k oknu, odkud byl výhled na jezero. Fičelo a meluzína se proháněla mezi domy řídkce rozestými kolem jezera. Pouliční lampa na vršku nad vsí měla škytavku a poblikávala. Na obecním úřadě rozhodli, že okolo cesty před jejich domem svítit přestanou. Jediné vysvětlení, které Elsa zaslechla, bylo, že prý se to prodražuje. A tak teď měli rozsvíceno jen v obydlenější části vesnice. U nich, na kraji vsi u jezera, bylo zhasnuto. Taťka místo toho pořídil osvětlení na dům a to se rozsvítilo po každé, když někdo vstoupil na dvůr. Když Else občas začala tma připadat děsivá, potají se vykradla na schody před domem. Reflektor pak ozářil celý dvorek a nikdo se před ním neschoval.

Jejich dům nebyl velký. Ona i Mattias měli každý svůj pokoj a rodiče společnou ložnici, ačkoli taťka spával nejčastěji v obývacím pokoji na matraci, kterou vždycky ráno sroloval a uklidil. Elsa odtamtud slyšela jeho chrápání, a když se v noci vzbudila a nic se neozývalo, popadl ji strach a musela vylézt z postele. Kolikrát pak taťku našla, jak stojí u kamen a v ruce má hrnek kafe. Přestože byla hluboká noc. Měl zašedlý obličej, šedivělo mu i strniště, celý začínal šednout.

Áhkku s áddjou bydleli hned vedle. Když přimáčkla nos na okenní sklo, kousek jejich domu viděla. Byl podobně malý jako ten jejich a podle *áhkku* ho stavěl stát někdy v padesátých letech ve snaze přimět pastevce sobů, aby se usadili. Elsa nevěděla, co to znamená, a *áhkku* slovo ucedila s pohrdáním. Podobné řeči byly málokdy míněny pro její uši, ale Elsa je přesto slyšela.

Áddjá natřel dům nažluto, jako slunce. Chtěl k němu udělat přístavbu, jenže pánové z města, kteří o tom rozhodovali, ho odmítli. A tak si postavil stejně žlutý zahradní domek a často tam chodil přespávat. Když se nad tím Elsa zamyslela, dospělých, co spali spolu, moc nebylo. Ovšem otcové rodin také často nadlouho odjížděli kvůli sobům.

Mezi domky stál dřevěný přístřešek, kde udili maso. Vyuzené kusy pak v dlouhých řadách věšeli do klece na střeše dílny, aby ve větru vyschly. Když Elsa pomyslela na *goike biergu*, sbíhaly se jí sliny. U nich na dvoře parkovalo několik čtyřkolek, přívěsné vozíky, dvě auta, dva skútry a pod dehtovanou plachtou u dílny ještě jeden další, starý, který by se spíš než co jiného měl prodat. Nejbližší soused *áhkku* a *áddji* si stěžoval, že je u nich na dvoře „hroznej chlívек“. Elsa slyšela, jak o něm mluví jako o dvorku těch Laponců. Sousedi si libovali v zastřižených trávnicích a sázení květin. Také měli rádi ticho, takže když Gabo začala štěkat, namíchli se ještě víc. Ale to dá přece rozum, že psi štěkají. Kéž by teď Gabo byla v pokoji s ní, aby jí mohla zabořit nos do kožichu. Měla si fenku vzít s sebou na cestu k ohradě a vypustit ji na něj.

Gabo byla voříšek, ale nejvíc měla z australského ovčáka. Lepšího pasteveckého psa nikdy neměli; dokázala zvětřit nebezpečí na kilometry daleko.

Elsa si položila obličej na sklo a cítila, jak vítr lomcuje stěnami domu. Možná je také chce přemístit. Odfouknout někam jinam.

Z kuchyně se ozývalo mumláni, a tak se přikradla ke dveřím a přitiskla ucho na chladivý bílý povrch.

„Dneska v noci se budeme v ohradě střídat na hlídce,“ promluvil tatka tvrdě. Často tenhle tón používal, když telefonoval.

„Krucinál, vítr za chvíli zahladí všechny stopy, ovšem policie nemá čas se sem obtěžovat.“ Na chvíli se odmlčel. „Já vím, že je neděle, ale odkdy policajti v neděli nepracují?“

Zavládlo ticho, načež ztlumil hlas, takže Elsa zachytila jen útržky toho, co říkal.

„Byl to Elsin... našla... Uši byly pryč... v šoku.“

Else zaplály tváře. Poprvé někdo nahlas uznal, že to byl její sob. Připadalo jí, jako by doufali, že jí to snad nedojde. Samozřejmě, že ho poznala. Je jí devět let. Poznává vlastního soba.

Tatka vyslovil jeho jméno, Robert Isaksson, a Else naskočila na ruku husí kůže.

„Ne, Elsa ho neviděla.“

Vrhla se zpátky pod peřinu a pevně sevřela hrubé povlečení, které bylo nové a na omak nepříjemné. Nelhala. Mlčet neznamená lhát. Znamená to jen, že jste potichu.

5 – *Vihitta*

V kuchyni to bylo cítit kávou a navlhlou psí srstí, ale Gabo už pustili ven. Elsa potlačila zívnutí a přisedla ke stolu k tatkovovi s Mattiasem. Mamka jako obvykle po ránu neměla stání. Většinou neposeděla v klidu ani u večeře. Ale přece jen na tom nebyla tak špatně jako *áhkkku*, která se bez ustání točila kolem plotny, kde přidělávala *suovas* nebo zkoušela jehlicí, zda jsou uvařené brambory.

„Hned jsem tam,“ křikla mamka pokaždé, když ji Elsa vybídla, aby se posadila. Nikdy to však nestihla včas, a když konečně usedla ke stolu, byli ostatní dávno po jídle.

Teď se přehrabovala v přihrádce mrazničky ve snaze najít chleba, který pekla minulý týden. Kávová konvička na kamnech znepokojivě hvízdala. Tatka vyskočil, přitom kousl do obloženého chleba, takže když odstavoval konvici z plotny, málem mu na zem spadl plátek sýra. Mamka po něm střílila nerudným pohledem. Zle se podívat, to ona uměla. Dnes ráno létal nad stolem jeden pohled za druhým. Tatka kroutil hlavou, zjevně nechápal, co udělal špatně. Jak už to u mužů bývá, říkávala Else často *áhkkku*. Ta se dovedla podívat ještě ošklivěji. Všechno dělala o vlasek lépe než mamka. Tak to holt bylo.

„Půjdeme spolu na policii,“ řekl úsečně tatka.

Elsa se zarazila se sklenicí mléka u úst. Viděla, že se oholil. Pod očima měl tmavé kruhy a bělmo bylo zarudlé, ale dohledaka vyholená brada se mu téměř blýskala.

„A proč?“

„Povíš jim, kde jsi našla toho soba.“

Upírala na něj oči.

„Ano, svého soba,“ dodal na vysvětlenou. „Chci jenom, aby pochopili, cos tam zažila. Neviděla jsi náhodou někoho? Hm?“

Náhle mu došla řeč. Nedokázal se jí podívat do očí.

„Tentokrát zabíjeli jenom tak. Hrajou si s náma. A policajti vůbec nepochopí, že je v tom rozdíl. Budou si myslet, že nám jde o prachy! Pokud teda vůbec uvěří, že ten sob patřil nám.“ Mattiasovi se chvěl hlas. Ne že by snad měl blízko k pláči. Třásl se zlostí a Elsa se neodvažovala na něj ani podívat.

„Nech toho!“ okřikl ho táta. „Teď ne,“ kývl zlehka k Else.

„Ale vždyť je to pravda!“ Mattias se houpal na židli z borového dřeva a přitom držel v ruce skleničku s džusem.

Mamka sklidila ze stolu máslo, sýr zabalila do igelitového sáčku a kráječ hodila do dřezu. Odnesla krabice s mlékem a džusem, ometla stůl jen tak z nejhoršího a postavila na něj kávové šálky pro sebe s tatkou.

Elsa pomaličku usrkávala mléko a uvažovala, jak velké provinění je lhát policii. Je to prohřešek zralý na vězení, nebo je to jen trochu nezákonné? Mattias tvrdil, že policie jim lže v jednom kuse, proč by tedy ona nemohla udělat to samé? Pomyslela na odřezek ucha, který prozatím ukryla pod oblečení pod svou postelí. Před spaním si ho na chvílku vzala do ruky, ale spát s ním se neodvažovala, protože ráno ji vždycky budila mamka.

Hodiny na stěně hlasitě odtikávaly. Mamka konečně zasedla ke stolu.

„Podle mého bude lepší říct jim, že to byl Mattias. Elsa je moc malá.“

Přední nohy židle dopadly na podlahu, až to zadunělo, a Mattias hlučně postavil sklenici na stůl.

„Jasně! Já jsem pro.“

Elsa toužebně vyhlížela ven směrem k silnici. Kéž by teď jen mohla stát venku s Annou-Stinou a čekat na autobus. Kéž by nemusela myslet na policii nebo na to, že přišla o něco, co jí patřilo.

Mamka si mnula spánky a Elsa si prohlížela šediny, které jí vykvétaly v okolní černi. Slévaly se v stříbrné pramínky. Třeba se z mamky také stává někdo jiný, jak se jí to přihodilo v lese. Protože ji tak docela nepoznávala. Mamka teď často plakala a ještě častěji se utrhovala na ostatní, hlavně na Mattiase, který vždycky sklopil uši a vytratil se.

Mamce se říkalo *rivgu*. Tak zlé jazyky nazývaly ženy, které nebyly sámského původu. Mamka pocházela z města. Městská Marika. Elsa těm řečem o *rivgu* nevěřila, protože mamka přece mluvila sámsky, šila *kolty*, také je nosila a byla chovatelkou sobů. Ale nechala se slyšet, že se tohle všechno musela naučit, když se taťka rozhodl, že bude jeho ženou.

„Táta si byl jistý, panečku, a to víš, když ten si něco usmyslí, nikdo mu to nerozmluví.“ A pak se zasmála.

Už to bylo dávno, co Else naposledy vyprávěla, jak se může zrodit láska. Teď bylo ovzduší mezi nimi spíš štiplavé.

Označení *rivgu* nemuselo být pokaždé míněno ve zlém, ale bylo třeba dobře poslouchat, jakým tónem ho člověk vyřkl. Občas jím druzí jen vysvětlovali, že někdo nemá sámské kořeny. Bylo totiž velmi důležité vědět, kdo je s kým v příbuzenském vztahu.

Když se mamka s taťkou vzali a narodil se Mattias, řeči o *rivgu* začaly ustávat. Také už mohla nosit sámský *kolt*, vysvětlila Else *áhkku*. Else se slovíčko *rivgu* nezamlouvalo a mamka prohlašovala, že lidi nevědí, co povídají.

„Já jsem totiž taky Sámka, víš?“ pošeptala Else jednou večer, když jí ještě nahlas předčítala pohádky.

Elsa, kterou ani nenapadlo, že by to mohlo být jinak, informaci potichu vyslechla. A mamka se náhle zatvářila vystrašeně. Jako by jí vyradila tajemství.

„Jsi ještě moc malá,“ zamumlala.

„Jsmo stejné,“ prohlásila přesvědčeně Elsa.

Mattias tvrdil, že není možné pamatovat si nic, co se událo před šestým rokem života, jenže Elsa si vzpomínala.

O *rivgu* slyšela mluvit i ve vesnici, když se někdo mezi řečí zmínil o mamce. Když pak přišla domů a zeptala se na to, mamka se místním drbnám vysmála. Ale nebyl to skutečný smích, Elsa věděla, že ten klokotá a vyvěrá hluboko z břicha.

Zhruba v téže době si uvědomila, že *áhkku* a *áddjá* mají svá vlastní jména, stejně jako druhý dědeček s babičkou. *Áhkku* znamenalo jak babička z máminy strany, tak z tátovy, stejně jako *áddjá* mohl být mámin tatínek, ale i tátův.

Else šla vždycky nejlépe sámština, líp než švédština, a tak si její jazyk připadal víc jako doma u *áhkku* s *áddjou*. Tam šlo povídání samo a člověk snadno vyjádřil, co chce. U druhé babičky s dědou, ve městě, to bylo složité. Ve škole si zvykla na švédštinu. Přestože se jednalo o sámskou školu, měla Elsa spolužáky, kteří dávali švédštině přednost.

Tatka si vedle ní nahlas odkašlal a ona už se nemohla dál skrývat ve vzpomínkách.

„Pojede se mnou Elsa. Když teď začneme lhát a pak to vyjde najevo, už nám nikdo nikdy neuvěří a nedovoláme se spravedlnosti.“

Nečekal na reakci, hbitě vstal a šel vypláchnout hrnek.

Mattias jen s povzdechem pokrčil rameny. Mamka upřeně hleděla na tatkovu záda a Elsa cítila, jak se jí snídaně dere zpátky do krku. Polykala a polykala.

Tatka zamířil do ložnice, načež vstala i mamka a odešla.

„Elso! U tebe v pokoji něco páchne. Nezapomněla jsi zas v tašce nějaké nakousnuté ovoce, mokrý ručník nebo něco takového?“ Vrátila se mamka zpátky a nespokojeně se zamračila.

Ucho! Nejspíš bude cítit. Elsa sama žádný zápach neznamenala.

„Jo, možná jsem tam něco nechala. Já se podívám,“ zamumlala.

Mamka pokračovala do ložnice a Elsa se rozběhla do svého pokoje. Ano, možná je přece jen trochu cítit. Jakmile přijde ze školy, musí ucho odnést ven do dílny. Tam bude moct pořádně vyschnout. Rychle vysypala ze zelené šperkovničky řetízky na krk a odřezek do ní uložila. Pak krabičku strčila do knihovny a zatížila ji dvěma knížkami. Teď už snad žádný zápach ven neprosákne.

Zamířila zpátky do kuchyně. Z ložnice rodičů se ozývalo podrážděné mumláni.

Elsa se naklonila přes stůl, aby viděla ven na autobusovou zastávku. Značka byla téměř celá pod sněhem. Ráno silničáři protahovali a kolem cesty se teď tyčily vysoké sněhové hradby.

Anna-Stina tam stála úplně sama. Z celé vesnice chodily do sámské školy jen dvě dívky, Anna-Stina s Elsou. Zbytek navštěvoval vedlejší malotřídku, která byla švédská. Anna-Stina chodila do čtvrté třídy a byla o dva roky starší než Elsa, ale stejně si dobře rozuměly. Ono člověku nic moc jiného ani nezbývalo, když měly jen jedna druhou.

Elsa se rozhodla a pospíšila si do předsíně, kde si navlékla bundu, vklouzla nohama do rozvázaných zimních bot, které jí byly velké, kolem krku si nadvakrát obtočila šálu, červenou čepici narazila do čela, načež do jedné ruky popadla rukavice, do druhé školní brašnu a už byla venku ze dveří. Sníh na schodech jí vrzal pod nohama a poslední schod přeskočila. Za lesem slyšela zvuk blížícího se autobusu. Bylo tak tiché ráno, že se hučení motoru rozléhalo na kilometry daleko. Mráz jí štípal do tváří a plíce se jí sevřely. Mohlo být pomalu dvacet pod nulou.

Rozběhla se po cestě a Anna-Stina jí zamávala.

6 – Guhtta

Mattias nastartoval skútr značky Phazer a vytáhl si nákrčník až k nosu. Čepici si stáhl přes uši hluboko do čela. Oči, které jako jediné byly vidět, mu ve studeném vzduchu slzely, dokud si nenasadil ochranné brýle. Bunda v mrazivé zimě šustila. Pohyboval se zkřehleji a navzdory oblečení mu po těle bylo chladno. Sice nemrzl, ale chlad cítil.

„Ještě helmu!“ zavolala na něj máma, zrovna když se chystal vyrazit.

„Ále!“

Mattias zprudka přidal plyn. Řev motoru a veškerá ta chvějící se síla pod ním bylo přesně to, co potřeboval. Proplétal se mezi břízkami, uhýbal a v zatáčkách se nakláněl, aby skútr neuvízl ve sněhu.

Když dojel na řeku, mohl ještě přidat. Být doma jen o vteřinu dýl, něco by tam rozmlátil. Má jich všech tak příšerně plný zuby. Zbabělci zatracený! Každý ví, kdo jim krade soby, ale nikdo s tím nic nedělá.

Vzal si na mušku hrbol před sebou, přiměje skútr k letu. Dvousetkilová mašina se odlepila od země; byl to jeho nejdelší skok. Při dopadu rozvířil okolní sníh a musel napnout

každický sval v těle, aby nad strojem udržel kontrolu. Právě doskočil dál než kdy dřív a nikdo ho při tom neviděl.

„Kurva!“

Řev se rozléhal po okolních lesích. Ještě víc přidal plyn, před ním se otevíral dlouhý pruh vyjetých stop. Řeka se vinula mezi vesnicemi jako spojnice. V létě jezdíval na skútru po vodě. Ani tehdy mu to tep nijak zvlášť nezrychlovalo, věděl, co dělá. Věděl, kolik plynu je potřeba, aby se udržel na hladině. Neexistovalo nic, co by nezvládl. Řídil od svých pěti let a čím byl starší, tím častěji podnikal potajmu vyjíždky sám. Mámu to dokázalo naštvat, ale táta mu rozuměl, sám býval zrovna takový. V klidu jí vysvětlil, že Mattiase musejí nechat řídit. Měla řeči, že je to protizákonné. A nenechala toho, ani když oslavil patnáctiny a už to protizákonné nebylo. Stejně se namíchla pokaždé, když někam vyrazil.

Blížil se k sousední vesnici, a tak trochu zvolnil. Z komínů se kouřilo, od některých domů se ozýval psí štěkot, ale jinak tam panovalo ohlušující ticho, jako vždycky, když zdejší obce pokrýl sníh.

Mattias neměl nic za lubem, chtěl se jen podívat k jeho domu. Přesvědčit se, co ten parchant provedl se zabitými soby. Vždycky tu ale bylo riziko, že se neovládne. Nepral se bezdůvodně, ale občas mu nic jiného nezbývalo. I teď cítil v břiše onen sálající žár. Měl by někomu zavolat. Všeobecně se vědělo, že Robert Isaksson to nemá v hlavě v pořádku. Stejně jako jeho otec, který chlastal. Jenže jsou na něj dva a on je sám. Když se ho myšlenka chytila drápkem, začal váhat. To ho rozzuřilo ještě víc.

Skútr běžel naprázdno. Mattias si trochu stáhl nákrčník, vyklonil se a vyfrkl z nosu nudli.

K čemu je okounět tady u jeho domu? Policajtům to zase bude úplně fuk.

„Kurva!“

Strhl skútr prudce doprava. Otočil ho k domovu. Ručička na tachometru vystřelila do výšky.

7 – Čieža

Kysele to tam čpělo navlhými oteplováky a propocenými flísovými mikinami, které byly pověšené před dveřmi učebny. Oknem dovnitř doléhaly hlasy, smích a povyk ze školního dvora. Sámština i švédština. Elsa se loudala s oblékáním. Když si přetáhla přes hlavu pletený šedý svetr, vlasy se jí statickou elektřinou rozevlály kolem hlavy jako svatozář. Ofina se jí přilepila na čelo.

Viděla ho tam venku. Markuse, který s ním byl příbuzný. Pondělí bývalo nejhorší, protože to měli přestávku ve stejnou dobu. Co když Markus ví, co viděla? Zakrvácený nůž a ucho v puse. Jak se zachází s lidmi, kteří toho viděli příliš? Četla, co někdo napsal taťkovi na Facebook. Mrtvej Laponec, dobrej Laponec. Od té doby už na jeho stránku nechodila, i když by si bývala ráda prohlédla ty hezké fotky od sobů z lesa, které tam dával.

Mattias říkal, že doma ve třetí zásuvce kuchyňské linky hned vedle myčky leží papíry od policie. Jinak tam uchovávali všechno, co se mohlo hodit v různých naléhavých situacích: náplasti, izolepu, nůžky, prášky proti bolesti, lupu, rybářské návnady, náplasti na puchýře a otvírák. S červenožlutými

návnadami bylo třeba zacházet opatrně, aby si člověk nezapíchl do ruky rybářský háček. Elsa jednou viděla, jak tatka při rybaření na řece musel vyoperovat mamce háček zabodnutý do palce. Nejdůležitější bylo odstranit štípacími kleštěmi zahnutou část se zpětnými hroty a potom vytáhnout rovný zbytek, který vězel v prstu.

Elsa papíry od policie neviděla, ale teď si začínala říkat, že by se na ně možná měla podívat. Jednou k nim domů přišel policista a dělal si poznámky do zápisníku. Bavili se tehdy o jatcích, což jí připadalo zvláštní, protože to ani nebylo v ročním období, kdy poráželi. A právě tehdy poprvé zaslechla jméno, se kterým se měla setkat ještě mnohokrát. Byl nebezpečný, ale jak, to jí neřekli. Teď už to však ví. Robert Isaksson z vedlejší vesnice je vrah sobů.

Zeptala se na policistu u nich v kuchyni mamky s tatkou a ti se trochu přiškrceně zasmáli a řekli jí: to nic, *unna oabba*. *Unna oabba*, sestřičko. Nejmladší člen rodiny nemusí vědět všechno. Tak to zkrátka je. Málokdy ji nazývali Elsou, ať už rodiče, nebo Mattias. Byla jejich *unna oabba*.

Markus se upřeně zadíval k oknu a Elsa se na lavici honem posunula na stranu. Srdce jí tlouklo jako o závod. Hledá ji! Kéž by Mattias ještě chodil do školy. On by ji ochránil. Věděla, že se s Markusem loni jednou poprali. Markus s sebou měl spoustu kamarádů a Mattiase zkopali. Celý týden pak chodil s oteklou pusou. Tatka to byl hlásit na policii a volal i do školy, ale tam mu řekli jen, že kluci jsou už takoví.

Roztřesenými prsty si začala zavazovat tkaničky. Minuty ubíhaly, za chvíli bude po přestávce. Třeba vůbec nebude muset jít ven.

Markus mezitím vyšplhal na vršek závěje za oknem a na skle po jeho dechu zůstala sražená pára, která se zvolna ztrácela, až ho zase začalo být vidět. Propaloval ji temným pohledem. Pod bradou mu vyrazil shluk bedarů. Nikterak jí gesty nevyhrožoval, ne, jen na ni upřeně civěl, dokud nesklopila oči

k zemi. Sněhová koule vrazila do okna takovou silou, že se rána rozlehla chodbou a Elsa sebou trhla. Rozesmátý Markus se otočil a seskočil ze závěje. Elsa skopla boty, přitáhla si nohy k tělu a schoulila se na lavici do klubička. Objala si rukama lýtka a svírala je pevně, až jí to vytlačilo z plic všechn vzduch. Opřela se čelem o tvrdé kolenní česky.

„Co to děláš?“ Na konci chodby stála Anna-Stina.

„Bolí mě břicho.“

„Nemám zajít pro paní učitelku?“

Elsa zavrtěla hlavou.

„Stalo se něco?“

Else vytanul před očima její sob. Zalitovala, že si ouško nezvala s sebou do školy. Potřebovala by cítit jeho chmýří v dlaních. A pak najednou přišel pláč. Zmácel jí tváře, začalo jí téct z nosu a hrdlo se jí bolestivě, křečovitě stáhlo.

Anna-Stina váhavě zamířila k ní. Elsa si lehla na lavici, jako by už neměla sílu dál sedět. Na čele jí vystoupil pot, tolik plakat bylo namáhavé.

Dveře třídy se otevřely a objevila se v nich Marja. Klekla si k Else a odhrnula jí z tváře pramínky vlasů.

„*Mii lea dáhpáhuvvan?* Anno-Stino? Co se stalo?“

„Já nevím. Zrovna jsem přišla,“ pípala žalostně Anna-Stina.

Elsa byla na svůj věk drobná. Marja ji zdvihla jako nic a nesla ji chodbou do sborovny. Elsa svésila ruce, jako by z ní vyprchal veškerý život. Marja slabě čpěla cigaretovým kouřem. Elsa měla odjakživa podezření, že paní učitelka ve třídě potají vykuřuje. O přestávkách totiž pokaždé otvírala okno a větrala, a to i když byl venku mráz. Elsa se vždycky, když v učebně usedala na svou vymrzlou židli, otrásla zimou.

Když ji Marja položila na červenou pohovku ve sborovně, mihla se jí před očima řada znepokojených tváří. Ozývala se sámština i švédština. Někdo navrhl zatelefonovat jejím rodičům. Elsa divoce zavrtěla hlavou. Marja ji začala hladit po vlasech, a v tu chvíli ji znovu přemohl pláč.

„Ale holčičko moje malá, co se stalo?“

Elsa chytila Marju okolo krku a přitáhla si ji blíž. Ztišila hlas k šepotu.

„Zabili mi soba.“

„A jak? To ho přejelo auto?“

„Ne, zavraždili ho.“ Když to vyřkla nahlas, připadalo jí to natolik neuvěřitelné, že by svá slova nejraději vzala zpátky. Jenže Marja vytřeštila oči. Bylo pozdě.

„Zavraždili?“

„Neříkejte to nahlas. Nesmíte to nikomu říct!“

Marja jí dlaní otřela slzy z tváří. Paní učitelka také chová soby, chápe ji. Není to tak u všech, ale Marja chápe.

„Nevím, jestli ho zabili. Ale byl od krve. A mrtvý.“ Při své lži se nedokázala paní učitelce dívat do očí.

Marja sevřela ruku v pěst, ale pak povolila a sáhla Else na čelo.

„Jsi horká. Měla jsi dneska zůstat doma.“

Elsa přikývla a náhle se jí zmocnila taková únava, že musela zavřít oči.

„Můžu počkat tady, než přijede autobus?“

Malinko pootevřela víčka a viděla, že se Marja dívá na hodinky.

„A nemám zavolat rodičům, aby si tě vyzvedli?“

Elsa zavrtěla hlavou, ale oči neotevřela.

„No dobře, tak odpočívej a já pro tebe pak přijdu.“

Elsa chytila Marju za zápěstí.

„Nikomu o mém sobovi neříkejte. Vůbec nikomu.“

Marja se zatvářila nesouhlasně, ale pak přikývla.

Šum ve sborovně ji otupoval a uspával. Elsa se snažila zůstat vzhůru, ale nešlo to. Bylo to jako poslouchat řeči dospělých zpod stolu v kuchyni. A zaprášená pohovka byla tak měkoučká.

8 – Gávcci

Když se Elsa vzbudila, seděla u ní *áhkku*. Byla to drobná žena, i krejčovský metr byl delší než ona. Na hlavě měla strakatou pletenou čepici a černou zimní bundu měla napůl rozepnutou. Přitáhla si židli k pohovce a teď na ní trůnila a klátila přitom nohama. Obula si sváteční boty, *nuvttahat*, které si sama ušila z bílé sobí kožešiny.

Tvářila se, jako by se nechumelilo, ne jako ostatní dospělí, kteří nasazovali zkroušený výraz, když něco nebylo v pořádku.

„Co tady děláš?“ zeptala se Elsa.

Áhkku kývla za sebe, kde si Marja u kuchyňské linky právě dávala do hrnku sáček čaje.

„Volala mi.“

Elsa se posadila a strčila si do pusy pramínek vlasů. Podle mínění Anny-Stiny byl hnus cumlat si vlastní vlasy, ale Elsa se často pozapomněla a stejně to dělala.

„Co říkala?“

„Že prý hicuješ.“

Áhkku se k Else naklonila, sáhla jí na čelo a zavrtěla hlavou. Mamka k tomu používala rty, vždycky jí je k čelu jemně přitiskla.

„Tak my pojedeme,“ prohlásila *áhku* a zatvářila se, že chce odtamtud být pryč co nejrychleji.

„Marja říkala, že prý jste sem taky chodily, spolu. Když to ještě bývala škola pro nomády.“

Mělo ji napadnout, že má mlčet. *Áhku* se o nomádské škole nechtěla bavit. Připadalo jí zbytečné psát knihy a vůbec se zmiňovat o školních zařízeních, do nichž nuceně docházely děti pastevců. Často hudrovala, že vytahovat znovu tohle téma ničemu neprospěje.

Venku na chodbě začala *áhku* zrychleně oddechat. Rozepnula si bundu a začala se jejími cípy ovívat.

„No, tak sebou hoď, šup pro věci.“

Elsa zatahala *áhku* za ruku. Její klouby jí připadaly jako smirkový papír, který měl *áddjá* v garáži.

„Nechceš vidět, co jsem nakreslila? U nás ve třídě.“

Elsa pátravě přejížděla pohledem po ztemnělé chodbě. Co když je tam někde Markus? Stiskla vypínač a zářivky s praskotem párkrát zablikaly a rozsvítily se. *Áhku* se opřela o stěnu, na horním rtu jí vystoupily perličky potu.

„Prosím,“ naléhala Elsa. „Stejně bys musela počkat tady venitř, nesmíš mě tu nechat samotnou.“

Áhku ji postrčila štulcem mezi lopatky a vykročila. Else se rázem šlo lehčeji.

Před dveřmi do třídy se navlékla do oteplovaček a bundy a celou dobu se na *áhku* culila. Když si nazouvala boty, shrnuly se jí ponožky až k prstům. Znovu vzala *áhku* za ruku a otevřela dveře. Na zadní stěně učebny visely v řadě výkresy. Elsa se rozběhla k nim a ukazovala:

„Tady, to jsi ty! Vidíš?“

Jeňže *áhku* se nedívala. Upírala oči do podlahy a zarývala prsty do dveřní zárubně.

Elsu to vyvedlo z míry, ale pak se natáhla a sundala připí- náčky, jimiž byl výkres připevněný.

„Podívej! To jsi ty,“ řekla a strčila jí svůj výtvar pod nos.

Áhkku pootevřela jedno oko a přikývla. Možná se jí nezamlouvalo, že ji Elsa namalovala v černém *koltu*? Měla zvolit ten modrý. Elsa spustila ruku a loudala se zpátky ke stěně. Připíchla obrázek zpátky nakřivo, ale bude to muset stačit.

Když vyšly ven, opřel se do nich mráz. Elsu začalo svědit v nose a rozkašlala se. *Áhkku* mezitím usedla za volant a objevil se hřibovitý mrak výfukových plynů. Sedadlo bylo studené a na okně se zevnitř utvořily krystalky ledu. *Áhkku* se na něj vrhla se škrabkou a něco si bručela pod vousy, zatímco jim nohy a řadicí páku zasypávala vířící námraza. Pak šla ven oškrábat čelní sklo z vnější strany. Naklonila se přes kapotu, ale doprostřed stejně nedosáhla. Na skle zůstala bílá čára námrazy. Topení běželo naplno, ale foukal z něj jen ledový vzduch, což ničemu neprospělo. *Áhkku* se pustila se škrabkou do zadního skla, a to přestože jí to *áddjá* výslovně zakázal. Když se vrátila zpátky do auta, nezapnula si bezpečnostní pás a túrovala motor na jedničku. *Áhkku* neviděla na cestu přes volant, místo toho natahovala krk jako sova a vykukovala ven prostředkem.

Venku byla tma jako v noci, ale ještě nenastal ani čas večere. *Áhkku* si sundala z hlavy čepici a Elsa si všimla, že je pod ní úplně zbrocená potem. Svůj obvyklý dlouhý cop si na krku stočila do uzlu.

Nikdo si nebyl jistý, jestli *áhkku* vůbec vlastní řidičský průkaz. Podle taťky zkrátka jednoho dne sedla za volant. Ona sama tvrdila, že kdysi ve městě absolvovala intenzivní řidičský výcvik, ale jezdit nezačala, dokud neuznala za vhodné, že je to potřeba. Což připadlo na dobu, kdy si *áddjá* při nehodě na skútru zlomil nohu, v témže roce, kdy se narodil Mattias. Co je na tom pravdy, podle všeho nikdo nevěděl. Taťka říkával, že to vyjde najevo, až ji jednou potká silniční kontrola. Ale to se dosud nestalo. Na druhou stranu se policie o zdejší vesnice příliš nezajímala, takže se nebylo čemu divit.

„Volal taťka. Jedeme na policejní stanici.“

Áhkk se konečně otevřel nerušený výhled skrz čelní sklo, a tak šlápla na plyn. Smrky a břízy ohnuté pod tíhou sněhu se jim jako obvykle ukláněly, ale v té rychlosti to člověk sotva vnímal. Silnice byla protažená a vypadala širší, než ve skutečnosti byla. Stačilo to o pár decimetrů přehnat a řidič skončil v příkopu. To ovšem *áhkk* netrápilo, ta si to razila prostředkem a přenechala uhýbání ostatním.

Nákladní auto v protějším pruhu vypnulo dálková světla, ale *áhkk* si s tím hlavu nedělala. Jak mám jinak vidět na losy? hudrovala vždycky. Stačí přece, když nesvítí jeden. Vůz na ni zablikal ve snaze naznačit, že má také přejít na potkávací světla. Když se znovu nic nedělo, zase reflektory rozsvítil a zaplavila je bílá záře, taková, jaká doprovází člověka na cestě do nebe. Kamion měl světla jak nad kabinou řidiče, tak pod ní. Bylo to jako úder blesku, a když je kamion s hukotem míjel, obě zavřely oči.

„To je ale vůl!“ odfrkla si *áhkk*.

Elsu světla úplně oslepila a teď nic neviděla, přestože už oči znovu otevřela.

„Já nechci na policii.“

„Jenom jim povíš, že jsi našla mrtvého soba, a taky kde.“

„A dál nic?“

Áhkk se po ní letmo ohlédla.

„A ty ještě něco víš?“

Elsa pevně semkla rty a kousla se do nich.

„Tys ho viděla?“

Áhkk mezitím dostihla vůz před sebou a ani tentokrát dálková světla nezhasla. Řidič si poupravil sklon zpětného zrcátka a vypadalo to, že podrážděně máchá rukou.

„Tak viděla?“

Elsa v duchu počítala, kolika lidem už zalhala. *Áhkk* je navíc křesťanka, takže tahle nepravda by mohla být mimořádně vážná věc.

„Ne.“

Projížděly vesnicí, kde *áhku* zajímal spíš pohled na vlastní dům než na silnici před sebou.

„Koukám, že *áddjá* neprotáhnul dvorek.“

Elsa to při té rychlosti nestačila postřehnout. Z cesty autem se jí začínalo dělat špatně od žaludku, a tak začala v kapse u bundy hledat slanou lékořici.

„A nemohl by jim, že jsem toho soba našla, vysvětlit taťka? Podle mamky to prý tak máme udělat.“

Áhku si pohrdlivě odfrkla.

„Já mu říkala, že nezáleží na tom, kdo z vás dvou jim to poví. Stejně je to nebude zajímat.“

9 – Ovcci

Policejní stanici, která stála v centru městečka pod kulturním střediskem, lemovaly navršené hradby sněhu a v přízemí ve třech oknech do ulice se svítilo. *Áhkku* nedbale a nakřivo zaparkovala přímo před třípatrovým domem z červených cihel. Opodál stála taťkova kia a on sám se opíral o dveře spolujezdce s rukama založenýma na hrudi. Flísovou čepici měl naraženou hluboko do čela a ve studeném vzduchu se jeho dech měnil v bílou páru. Teplota rychle klesla téměř k minus třiceti. V takovém chladu bolelo i dýchat a než Elsa vystoupila z auta, přetáhla si šálu přes nos. *Áhkku* vůz nezamykala. Jen ze všech sil třískla dveřmi, zepředu ho obešla a pospíchala za taťkou. Na Elsu, která se šourala za ní a rozkopávala botou sníh na chodníku, nečekala.

Taťka otevřel dveře policejní stanice; *áhkku* šla jako první a Elsa ji velice pomalu následovala. Tvrdošíjně hleděla na černou nablýskanou podlahu z kamene. S trochou štěstí by mohla do něčeho vrazit, praštit se při pádu do hlavy a omdlít. Přinejlepším ztratí paměť a nebude o něm muset mluvit.

Taťka stál vpředu u přepážky, která mu dosahovala až k hrudi. Elsa si všimla, že se ve svých bagančatech zvedá trochu na

špičky, aby se udělal vyšší. Ona sama ve škole dělávala to samé, když je učitel tělocviku rozřazoval do družstev podle velikosti.

Elsu přes šedivou přepážku nebylo vidět vůbec. Možná tak její čepici s motivem sobího paroží. Když se na parůžky posvítilo, fungovaly jako odrazky.

Při otvírání okénka na recepci se ozvalo zabzučení jako na zdravotním středisku. Taťka se představil silným hlasem, který Elsa nepoznávala.

„Jste objednaní?“ zeptala se recepční za přepážkou.

Tón jejího hlasu se Else nezamlouval. Takovéhle reakce občas přicházely, když někam přišli v *koltu*. Teď ale ani jeden z nich kroj neměl, ačkoli taťka byl samozřejmě opásaný koženým opaskem. Seděl mu přes boky trochu nakřivo a byl ozdobený bílými, žlutými a červenými kulatými průchodkami. Taťka sem jel rovnou z pastvin. Nůž mu za opaskem nevisel. Člověk měl dost rozumu na to, aby ho odložil, i kdyby si jen v rychlosti zaskočil natankovat. A na policejní stanici se nůž samozřejmě nenesí.

„Dopoledne jsem mluvil s Martinem Henrikssonem a říkal jsem, že přijdu podat doplňující informace k trestnímu oznámení.“

„Týkající se čeho?“

Elsa trochu podstoupila, aby měla výhled. Paní na taťku otráveně zahlížela. Oči měla podmalované výraznými černými linkami a tmavé vlasy sčesané z obličejů a pevně stažené do culíku.

„Zabitého soba v ohradě na pastvině.“

„Jméno?“

„Nástegallu.“

Elsa to pronesla jasným, pevným hlasem. Taťka, *áhku* i paní recepční se na ni zahleděli. Taťka zavřel oči a zhluboka se nadechl.

„Švédsky to znamená bílý flíček,“ dodala na vysvětlenou. Paní nespokojeně zamlaskala.

„Já myslela vaše jméno.“

Tatka jí už méně komisičně odpověděl a žena začala tukat do klávesnice před sebou.

Elsa sklonila hlavu a opřela se o přepážku. Měla sto chutí odplivnout si na podlahu.

„Nejsem si jistá, jestli na vás má čas. V tom případě bych si vás vyslechla já.“

Elsa se po očku podívala po tatkově a zavrtila hlavou. S touhle osobou už se nikdy v životě bavit nebude.

„Potřebujeme mluvit s dobrým policistou,“ spustil tatka.

„Hm, jistě.“

Else připadalo, že ženin hlas zní, jako když při jarní oblevě na řece pukají ledy a kry se skrípavě třou o sebe.

„Jenom jsem chtěl říct, že potřebujeme policistu, který je zvyklý mluvit s dětmi. Má dcera je svědek.“

Else se najednou začalo chtít tak neodkladně na záchod, že to nemohla vydržet. Přistoupila k *áhkku* a pošeptala jí, že si potřebuje odskočit.

„Kde tady máte záchody?“ zeptala se hlasitě *áhkku*.

Nerada mluvila švédsky, neuměla vystihnout správný přízvuk ani dobře vyslovit souhlásky. Podle *áhkku* nešla melodie švédštiny od srdce.

Žena si povzddechla a ukázala jim přes červené židle dál do chodby. Elsa doklopýtala ke dveřím, trhnutím je otevřela a málem si ani nestihla stáhnout oteplováky. Zůstala tam sedět dlouho. Pak si třikrát opláchla ruce. Vyplázla na sebe do zrcadla jazyk. A vyplivla na podlahu pořádný chuchvalec slin.

Když vyšla ven, už tam stál policista a otvíral jim dveře do dlouhé chodby. Tatka jimi prošel na druhou stranu, ale *áhkku* na ni čekala. Elsa zvedla oči. Policista měřil dobré dva metry a sevřel jí útlé prsty chladnou, suchou rukou.

„Ty budeš Elsa, vid?“ podotkl s úsměvem.

Elsa vyvalila oči. On má rovnátka! Je určitě v tatkově věku a nosí rovnátka. Co tomu asi řekne Anna-Stina?

Dlouhá chodba byla lemovaná řadou zavřených i otevřených dveří. Odněkud k nim doléhala hudba. Elsa se pokoušela do každé místnosti nahlédnout. Tady ve městě mají takových policajtů! Ale není divu, že se k nim na vesnici nedostanou, když všichni sedí v kanceláři u počítače.

Martin Henriksson měl úřadovnu na samém konci chodby. Usedl za stůl a taťka naproti němu. V místnosti byly jen dvě židle, a tak si Elsa musela vlézt *áhkku* na klín. Už dávno nic takového neudělala a *áhkku* napjala stehenní svaly, jako by se Elsu snažila shodit dolů.

Dozvěděli se, že Henriksson je na stanici nový. Proto bylo v kanceláři takové chladno, knihovna zela prázdnotou a na parapetu nestály žádné květiny. Po studiích a práci ve Stockholmu se přestěhoval zpátky domů. Elsa napjatě vyhlížela, kdy zase zahlédne jeho rovnátka, ale Henriksson při hovoru téměř neotvíral ústa.

„Tak tedy...“ uvedl a jednou klepl do klávesnice. „Říkali jsme, že doplníme trestní oznámení, vidíte?“

Taťka přikývl, odložil si flísovou čepici a rozepnul bundu. Elsa si čepici sundávat nechtěla. Kdyby bylo třeba, byla odhodlaná stáhnout si ji přes oči. *Áhkku* měla ve zvyku mluvit o božích zkouškách a o tom, že všechno má svůj smysl. Elsa se už dávno rozhodla, že tenhle bůh není nic pro ni, a smrt Nástegallu ji v tom utvrdila definitivně. Chtěla se na *áhkku* rozkřiknout, proč museli zabít zrovna jejího soba? Jaký má smysl muset tady dřepět a nechat se vyslýchat policií? A být nucena lhát. Myšlenka ji přepadla znovu – chystá se zalhat před policistou a věřící *áhkku*. Na taťku se nedokázala ani podívat.

„Tak Elso, prý ti je devět let. Takže samozřejmě už umíš číst a psát,“ obrátil se k ní Henriksson.

Elsa si posměšně odfrkla. Číst a psát se naučila už jako pětiletá. Cítila, jak *áhkku* pod jejím pozadím nejprve ztuhla a pak ji štípla do zad.

„Ano.“

„A jaký je tvůj nejoblíbenější předmět?“

Elsa našpulila rty. Proč se na to ptá? Když se neměla k odpovědi, Henriksson se na ni usmál a ona mu upřela pohled na ústa.

„To mně šly nejlíp ze všeho přestávky!“ zahlaholil zvesela.

„Ale to není předmět,“ zamumlala Elsa.

Henriksson zavřel ústa a Elsa se opřela o *áhkku*, která sebou trhla.

„A chováš soby. Je to zábava?“

Elsa přikývla a připadalo jí, že *áhkku* tají dech.

„Pokud jsem tomu dobře porozuměl, tak jsi v neděli sama vyrazila na lyžích k ohradě. To ses vyznamenala! Je to přece daleko, vid?“

Elsa sklopila pohled ke svým rukám. Lyže stály doma v garáži a od té doby se jich nedotkla. Nechtěla je ani vidět. Ale stýskalo se jí.

„Můžeš mi povědět, jaké to bylo, když jsi to odpoledne vyrazila na lyže? Mrzlo hodně? Byla ti zima?“

Martin Henriksson se uvelebil v koženém kancelářském křesle s opěradlem tak vysokým, že si na něj mohl položit i hlavu. Pod světlemodrou košilí se mu rýsovaly svaly na pažích. Tmavé vlasy měl úplně nakrátko a Elsu napadlo, jestli by na dotek píchaly podobně, jako když člověk hladí ježka.

Zase se tak zamyslela, až přestala dávat pozor, o čem se mluví. Henriksson naštěstí otázku zopakoval.

„Docela mrzlo. Ale mně zima nebyla. Zpotila jsem se.“

„To se člověku při lyžování stává,“ přisvědčil Henriksson.

„Byl u ohrady někdo, když jsi tam dorazila?“

Z chodby k nim dolehl smích. A to si přitom myslela, že na policejní stanici jsou všichni jen rozzlobení a přísní.

„Jsou ve vězení i děti?“ pípala nesměle.

Chytila se opěrky židle, až jí z toho zbělaly klouby. Ve dřevě zůstaly stopy zarytých nehtů. Zase se jí začalo chtít čurat.

„To rozhodně ne. Děti nemůžou do vězení.“

Elsa těžce polkla. Takže ji za lež může potrestat jen bůh. A na toho ona stejně nevěří.

„Nikdo tam nebyl,“ prohlásila sebejistě.

Taťka s Henrikssonem si vyměnili pohled, načež si Henriksson promnul bradu a pomalu přikývl.

„Tak dobře. Co jsi tedy viděla, když jsi tam dorazila?“

Teď už sice nešlo o nepravdu, přesto se jí to neříkalo lehce.

„*Mu miessi*. Moje telátko,“ zašeptala nakonec.

Henriksson se naklonil blíž a opřel se lokty o stůl. Ocitl se až příliš blízko, Elsa se přitiskla k *áhku* a ta se zase přimkla těsněji k opěradlu židle.

„Povídej.“

„Bylo od krve. Mrtvé.“

Taťkovo koleno poskakovalo nahoru dolů. Když si takhle podupával doma, nadskakovala celá lavice u nich v kuchyni.

„Šla jsi k němu?“

Elsa přikývla a hleděla přímo na Henrikssona. Teď říká čistou pravdu.

„A co jsi viděla?“

„Bylo mrtvé. Kožich celý od krve. A v očích mělo strach, i když už nic nevidělo.“

Taťkovo koleno se zastavilo, jako když utne.

„A tebe to samozřejmě rozesmutnilo,“ Henriksson účastně naklonil hlavu na stranu.

Elsa přikývla a už se na něj nedokázala dál dívat.

„Kde tvůj sob ležel?“

„Na zemi přímo u ohrady. Venku.“

„Ne uvnitř?“

„Ne, venku.“

„Což znamená, že někdo vyvedl soba z ohrady a záměrně ho usmrtil,“ dodal taťka a jeho ruka ztěžka dopadla Else na rameno. „Elsa byla nucena dívat se na své zabitě zvíře.“

Henriksson se netvářil přesvědčeně.

„Nemohl někdo omylem nechat ohradu otevřenou?“

„Ani náhodou,“ opáčil taťka a pustil ji.

Henriksson se otočil k počítači.

„Tady stojí, že tele mělo podřezaný krk. Vy říkáte, že nožem. Ale nemohlo se to zvíře říznout tak, že se dostalo příliš blízko k nějaké ostré části ohrady?“

„To je vyloučeno,“ prohlásil taťka. „A taky to nevysvětluje, jak se ocitlo venku. Navíc mu chybí uši.“ Taťka se naklonil, aby mohl vecpat ruku do kapsy a vytáhnout mobil. Začal listovat fotografiemi a pak telefon podal Henrikssonovi.

„A jak už jsem říkal, našli jsme čerstvé stopy po skútru.“

„Ano, to vidím. Jsou to stopy od skútru.“

Elsa se bedlivě zaposlouchala, protože Henrikssonův hlas zněl náhle jinak. Ne jako když se jí vypytaval na školu.

„Jo, volali jsme vám, ale nikdo nepřijel.“

„Všichni tady ve městě měli pohotovost kvůli dopravní nehodě. Navíc nám propadla kontrola příleb na sněžný skútr.“

Bylo vidět, jak se taťkovi pod kůží napjaly čelisti a pak se zhluboka nadechl.

„Můžu vám ty fotky poskytnout. Víme jistě, že koleje nevyjel žádný z našich skútrů.“

„Ale přece nemůže být tak jednoduché prostě jen tak odvést soba z ohrady. Vždyť jsou plaší, alespoň co si pamatuju. Jako capart jsem se na pastviny něco nachodil. Můj nejlepší kamarád choval soby,“ podotkl Henriksson.

„Když máte v ruce žrádlo, přijdou,“ odušil taťka strohým a unaveným hlasem.

„A osvědčilo se vám přikrmovat? Co to vlastně dělá s masem? Slyšel jsem, že je pak horší.“

Taťka to ponechal bez odpovědi. Vzal si nazpět telefon a semkl rty.

Elsa cítila na zádech, jak *áhku* tluče srdce. Čím dál tím rychleji. Seděla však naprosto nehnutě.

„Kdybyste nám včera přijeli na pomoc, viděli byste, kterým směrem stopy vedou,“ prohlásil taťka.

Elsa myslela na to, jak k ní Nástegallu přišla vždycky, když jí podávala lišejník. V takovou chvíli si ji také konečně směla pohladit.

„*Unna oabba, leat go sihkkar ahte it oaidnán ovttage?*“ zeptal se sámsky taťka. „Víš určitě, že jsi nikoho neviděla?“

Elsa zavrtěla hlavou, ale nevzhlédla.

„*Mus lea gožžahoahppu,*“ špitla. „Chce se mi čurat.“

„*Fas?* Už zase?“

„Je vám jasné, že sámsky nerozumím, vidíte?“ ozval se Henriksson.

„Potřebuje na toaletu,“ vysvětlil mu taťka.

„Záchod mám hned vedle kanceláře. Jen utíkej.“

Elsa sklouzla *áhkku* z klína a na vratkých nohou se vydala ven z místnosti. Na toaletě to páchlo, takže musela zadržet dech. Taťkův hlas hněvivě zesílil a Elsa přitiskla ucho ke zdi, ale neslyšela o nic líp. Spláchla záchod, aniž by ho použila, a v rychlosti si opláchla ruce.

Když vyšla na chodbu, *áhkku* už byla na cestě ven. Taťka stál prkenně vedle Henrikssona a polohlasem se spolu bavili. Když si pak potřásli rukou, vypadalo to, jako by se jeden druhého snažil přetlačit v páce. Taťka držel přeložený list bílého papíru.

„Co to je?“ vyzvídala Elsa.

Henriksson k ní znovu natáhl svou velkou ruku.

„Moc jsi nám pomohla, Elso. Třeba se jednou budeš chtít dát k policii. Potřebujeme statečná děvčata, co se nebojí jezdit po setmění sama na lyžích.“

Elsa obrátila oči v sloup, ačkoli věděla, že se to nedělá. Pokoušela se zmáčknot mu ruku stejnou silou, jakou Henriksson před chvílí tiskl ruku taťkovi. Policista za sebou zavřel dveře a ona se s taťkou vydala pryč.

„Co je to za papír?“

„To je kopie našeho trestního oznámení. Zase krádež.“

„Krádež? Ale oni ji neukradli, ale zabili. Nemá tam být napsáno, že je zabitá nebo zavražděná?“

„To se těžko vysvětluje.“

„A chytí policie toho, co to provedl?“

Došli k proskleným dveřím, kde na ně čekala *Áhkkku*.

„No, to bude asi dost složité.“

Když míjeli přepážku na vrátnici, recepční propálila Elsu očima a ta její zamračený pohled opětovala.

„Vy jste se pohádali?“ zeptala se tatky, když stanuli před policejní stanicí.

„Ne, ale souhlasím s tebou, že to není žádná krádež. Mělo by tam být napsáno něco jiného. A oni se měli přijet podívat na pastvinu.“ Odmlčel se a ozvalo se pípnutí odemykaných dveří.

„Díky za pomoc, *enná*. Zatím nashle.“

Áhkkku přikývla, ale k odchodu se neměla. Elsa měla chuť ji obejmout, ale pak se jen zlehka opřela o její paži. *Áhkkku* se usmála.

„Dobrá práce. Ne každý dokáže mluvit s policií.“

Než Elsa stačila odpovědět, byla pryč. Tatka otevřel dveře od auta, a když jí upevnil pás, jako když bývala malá, opřel se jí čelem o čelo.

Ještě že je tma, jako by byla černá noc, takže nejsou vidět slzy, pomyslela si Elsa. A štěstí, že děti nemůžou skončit ve vězení. Zítra to poví Anně-Stině.